

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

Περιγραφή Χρηματοδοτούμενου Ερευνητικού Έργου
1η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την
ενίσχυση των Μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την
προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας

Τίτλος Ερευνητικού Έργου:

Ανιχνεύοντας την Ανα-κύκλωση: μία αρχαιολογική και ανθρωπολογική επισκόπηση στο φυσικό, οικιστικό και πολιτισμικό περιβάλλον στην περιοχή της Ξάνθης, Θράκη

Επιστημονική Υπεύθυνη: Ευρυδίκη Κεφαλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας

Φιλικός προς τον αναγνώστη τίτλος: TRAASH

Επιστημονική Περιοχή: Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες

Φορέας Προέλευσης και Χώρα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

Φορέας Υποδοχής: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συνεργαζόμενος Φορέας: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ξάνθης

Ιστοσελίδα προβολής του Έργου:

<http://www.arch.uoa.gr/ereyna/ereynhtika-programmata/trexonta/anixneyontas-thn-ana-kyklwsh-mia-archaiologiki-kai-anθrwποlogiki-episkophsh-sto-fysiko-oikistiko-kai-politismiko-periballon-sthn-perioxi-ths-3an8hs-8rakh-k-e-16337/perilhch.html>

TRAASH

Ποσό Χρηματοδότησης: 200.000€

Διάρκεια Χρηματοδότησης: 36 μήνες

Σύνοψη Ερευνητικού Έργου

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια διαρκής προτροπή για «πράσινους τρόπους σκέψης» (Think Green) που περιλαμβάνουν την ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, μείωση απορριμμάτων και επαναπροσδιορισμού της ιδιότητας μιας ποικιλίας αντικειμένων, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «δευτερογενής χρήση» τους. Το ερευνητικό πρόγραμμα TRAASH βασίζεται στην προϋπόθεση ότι η δευτερογενής χρήση των αντικειμένων, καθώς και η απόρριψη και απόσυρσή τους από την κυκλοφορία, μιλά πιο εύγλωττα για τον βίο των αντικειμένων και των δημιουργών τους.

Η περιφερειακή ενότητα Ξάνθης, ως μελέτη περίπτωσης, επιτρέπει τη διαχρονική ανάλυση, των τρόπων με τους οποίους οι παραπάνω πρακτικές εφαρμόζονται από διάφορες πολιτισμικές ομάδες όπως οι Έλληνες άποικοι και οι γηγενείς Θράκες στην αρχαιότητα ή, αργότερα, οι σύγχρονες αγροτικές κοινότητες. Ωστόσο, όλες αυτές οι πρακτικές δεν περιορίζονται μόνο στον υλικό πολιτισμό, αλλά είναι εφαρμόσιμες σε τοπία και ιδεολογίες, ενώ έχουν βαθύτερο αντίκτυπο στις ανθρώπινες κοινωνίες και πολιτισμούς, σύγχρονους και αρχαίους. Οι μεταβαλλόμενες μορφές διαχείρισης του τοπίου (φυσικού και ανθρωπογενούς) και των τοπικά διαθέσιμων φυσικών πόρων αποτυπώνουν το πώς διάφορες πολιτισμικές ομάδες έδρασαν διαχρονικά στην περιοχή.

Η διαχρονική ανάλυση των παραπάνω παραμέτρων (υλικός πολιτισμός, τοπίο, φυσικοί πόροι) στην περιοχή της Ξάνθης θα συμβάλει στην κατανόηση ευρύτερων κοινωνικών και πολιτισμικών μετασχηματισμών μέσα σε μια περιφερειακή, και συχνά παραμελημένη γεωγραφική περιοχή, καθώς οι τρόποι τους οποίους οι άνθρωποι χρησιμοποιούν διαχρονικά για να επεκτείνουν (ή να συντομεύσουν) τη διάρκεια ζωής αντικειμένων, τόπων και ιδεών είναι φορείς ποικίλων νοημάτων που αντανακλούν την ψυχοσύνθεση, την ατομική και συλλογική ταυτότητα, τη μνήμη και τη λατρεία. Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος, στο οποίο συμβάλλουν έμπειροι επιστήμονες και νέοι ερευνητές, θα συλλεχθούν αρχαιολογικά, ιστορικά, εθνοαρχαιολογικά και άλλα σχετικά δεδομένα, που θα συνθέσουν ένα υπόδειγμα περιβαλλοντικής και υλικής βιωσιμότητας για άμεση ή μελλοντική εφαρμογή στις σύγχρονες κοινωνίες.

Πρωτοτυπία του Ερευνητικού Έργου

Η μελέτη των αρχαίων απορριμμάτων αποτελεί μια νέα τάση στην Αρχαιολογία. Η ιδέα ότι τα απορρίμματα αποτελούν μια πολύτιμη πηγή πολιτισμικής πληροφορίας για το παρελθόν και μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση στο παρόν, αποκτά σταδιακά όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα. Άλλωστε, σε πολλές ανασκαφικές θέσεις εντοπίζονται χώροι απόθεσης απορριμμάτων σε λάκκους ή σε σωρούς. Για την ακρίβεια πολλά από τα θραύσματα κεραμικής, κατάλοιπα επεξεργασίας λεπίδων κλπ., που βλέπουμε στα μουσεία αποτελούν στην πραγματικότητα πολύ παλιά σκουπίδια! Πρόσφατες μελέτες για τη «βιογραφία των αντικειμένων» υποστηρίζουν ότι είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπ' όψιν όχι μόνο ο πρωτογενής σκοπός της δημιουργίας ενός αντικειμένου, αλλά και οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια του βίου του (δευτερογενείς χρήσεις). Αυτοί οι διαφορετικοί «βίοι των αντικειμένων» περιλαμβάνουν τις αποκαταστάσεις, τις συγκολλήσεις, τις τροποποιήσεις, τις προσαρμογές τους, ακόμα και την απόκρυψη ή τη διατήρηση τους για αρκετό διάστημα μετά την ημερομηνία κατασκευής τους, αλλά και την ενσυνείδητη ή και σκόπιμη «καταστροφή» τους. Όλες αυτές οι ενέργειες στοχεύουν σε μια νέα χρήση και μια «νέα ζωή» του υλικού πολιτισμού, ενσωματώνουν διαφορετικά νοήματα, και συνεπάγονται ορισμένες αλλαγές στην πολιτισμική του αντίληψη και χρήση.

Η τελική εναπόθεση των αντικειμένων είναι αυτή που εντοπίζεται από την αρχαιολογική έρευνα. Παραδοσιακές μέθοδοι χρησιμοποιούν την ιστορία της τέχνης καθώς και τα αρχαία κείμενα και τις επιγραφές για να τα ερμηνεύσουν. Συχνά όμως, αυτά τα εργαλεία δεν αρκούν, ιδίως μάλιστα όταν εξετάζονται αντικείμενα από προϊστορικές περιόδους ή αντικείμενα που σχετίζονται με γεωγραφικές περιοχές ή με εκφάνσεις της καθημερινής ζωής για τις οποίες απουσιάζουν οι γραπτές πηγές. Η πρόσφατη έρευνα του αρχαίου υλικού πολιτισμού τονίζει emphaticά την ανάγκη για λεπτομερή και εμπειριστατωμένη εθνογραφική και εθνοαρχαιολογική έρευνα, που να αποσκοπεί στην αποσαφήνιση των πτυχών της χρήσης και της ζωής των αντικειμένων.

Στο TRAASH αυτά τα ερμηνευτικά εργαλεία θα εφαρμοστούν στους πληθυσμούς που διαχρονικά κατοικούν στην περιοχή της σύγχρονης Π.Ε. Ξάνθης. Επιπλέον, πρόσφατες εξελίξεις στους τομείς της Αρχαιολογίας του Τοπίου και των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών παρέχουν ένα νέο μεθοδολογικό και θεωρητικό εργαλείο, το οποίο μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τις διάφορες μορφές εκμετάλλευσης του τοπίου. Τέλος, μια ακόμα ενδιαφέρουσα προσέγγιση των απορριμμάτων προσφέρεται μέσα από την σύγχρονη τέχνη και ειδικά την ευρέως γνωστή εκδοχή της ως trash art, found art ή arte povera, η οποία επικεντρώνεται στη δημιουργική χρήση των απορριμμάτων στοχεύοντας και στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις καταναλωτικές και απορριμματικές συνήθειές του.

Αναμενόμενα αποτελέσματα & Αντίκτυπος του Ερευνητικού Έργου

Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας θα προβληθούν σε συλλογικό τόμο, συλλογικές ανακοινώσεις σε έγκριτα ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια και δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Επίσης, τα πορίσματα θα παρουσιαστούν σε επιστημονική ημερίδα στο Αρχαιολογικό Μουσείο των Αβδήρων. Στα παραδοτέα περιλαμβάνεται και μία διδακτορική διατριβή.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα διατεθούν στο ευρύ κοινό μέσω της ιστοσελίδας, με ενημερωτικά φυλλάδια, εκπαιδευτικό πρόγραμμα και έκθεση σύγχρονης τέχνης (Trash Art) στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων, με θέμα: «Είμαστε ότι (δεν) Πετάμε». Όλες οι δράσεις θα πραγματοποιηθούν σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ξάνθης.

Το ευρύ κοινό αναμένεται να ευαισθητοποιηθεί, να σκεφτεί, να προβληματιστεί, και γενικώς να προσεγγίσει με μια διαφορετική οπτική το θέμα των «σκουπιδιών» και της απόρριψης, πάντοτε σε σχέση με ευρύτερα ζητήματα που αφορούν το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, τις ατομικές και συλλογικές ταυτότητες, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον.

Η σημασία της χρηματοδότησης

Είμαστε αισιόδοξοι ότι η χρηματοδοτούμενη από το ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. έρευνά μας θα εμπνεύσει και θα κινητοποιήσει και άλλους ανθρώπους (όχι μόνο από την περιφερειακή ενότητα Ξάνθης) στην κατεύθυνση της ανάπτυξης, διαχείρισης και υποστήριξης καινοτόμων δραστηριοτήτων που να σχετίζονται με τα ζητήματα της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, προσθέτοντας έτσι ένα μικρό λιθαράκι στη διεθνή προσπάθεια να γίνει ο κόσμος μας φιλικότερος προς το φυσικό περιβάλλον.

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λ. Συγγρού 185 & Σάρδεων 2
ΤΚ. 17121, Νέα Σμύρνη, Ελλάδα
210 64 12 410, 420
communication@elidek.gr
www.elidek.gr